

Kleine kinderen
Grote
Kansen

Kleine kinderen
Grote
Kansen

Slotevent
11 mei 2023

Taal aan zet.
Samen voor grote onderwijskansen.

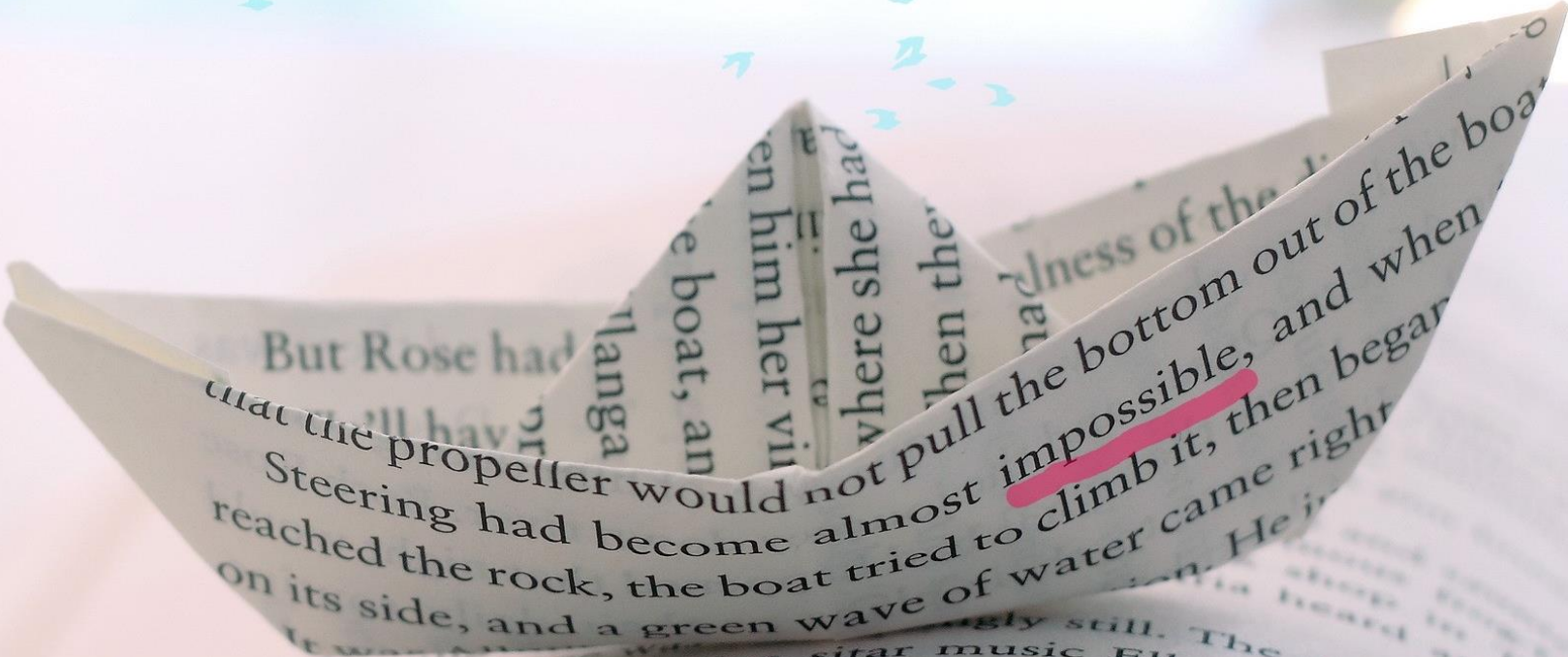
Iedereen aan boord voor goed en graag lezen

Dr. Amélie Rogiers

Dr. Emmelien Merchie

Vaar je mee?

But Rose had...
...langua...
...en him her vi...
...where she had...
...then the...
...madness of the...
...that the propeller would not pull the bottom out of the boat...
...Steering had become almost impossible, and when...
...reached the rock, the boat tried to climb it, then began...
...on its side, and a green wave of water came right...
...He j...

The house was...
...The only thing Aria...
...heard was the Indian sitar music Ella always listened to...
...before work—she often left it on all day, maintaining that...
...it was soothing for their cat, Polo, and the plants.
...“Do you want a part of the paper?” Xavier broke the...
...silence.
...He held up the front page. Splayed across the top the...
...the headline *has Thomas Vows to Find Real Dil-durants*...
...before that... Aria... “That’s what...”

Wie zijn wij?

Amélie Rogiers

Emmelien Merchie

- Onderzoeksgroep 'Taal, leren, innoveren' →
- Vakgroep Onderwijskunde
- Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen
- Universiteit Gent

- Begrijpend lezen
- Studerend lezen
- Woordenschatontwikkeling
- Leesmotivatie
- Interactief voorlezen
- Zelfregulerend leren
- Mindmapping
- Lees- en leerstrategiegebruik
- Peer tutoring
- ...

Lager en secundair onderwijs

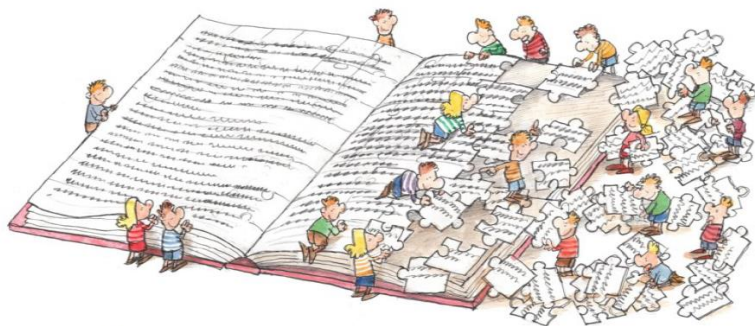

Graag en goed lezen

- Ontsnappen aan realiteit
- Ontspannen
- Blik op wereld verruimen
- Participatie in kennismaatschappij
- ...

(vb. Guthrie & Clauda, 2014)

<p> Joris Snaet</p>
© Joris Snaet

Leerlingen scoren steeds minder goed op begrijpend lezen. Een nieuw offensief van de Vlaamse Onderwijsraad moet leerkrachten (en ouders) die trend doen keren. 'Haal begrijpend lezend uit het verdomhoekje.'

'Maak prioriteit van begrijpend lezen'

Kinderen hebben steeds minder plezier in lezen. Dat is zorgelijk, zeker voor het onderwijs. Want kinderen die wel graag lezen, doen het beter op school.

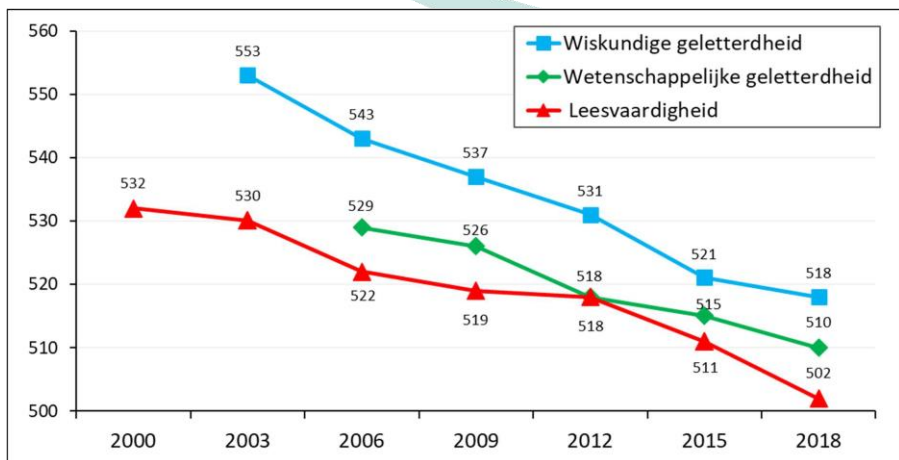
Zomerschool schaaft spelenderwijs taalkennis bij: "Taalachterstand heeft impact op alle vakken"

07/07/2021 om 17:53 door Kristof Van Rompaey

Leesniveau Vlaamse leerlingen in vrije val: niet langer bij wereldtop

Leesvaardigheid Vlaamse jongeren gaat verder achteruit

03/12/2019 om 09:00 door Simon Grymonprez

Lezen omdat het moet

ANNA ZHURAVEL • 30 Sep 2011 • 16:20

ONDERWIJS | LEESMOTIVATIE

3 juni 2020

Naar sterk leesonderwijs op school? Stel jouw school kandidaat voor het professionaliseringstraject PRO LEZEN

3 december 2019

Vlaamse vijftienjarigen scoren laag op leesvaardigheid en leesplezier

De leesvaardigheid van Vlaamse vijftienjarigen is sterk gedaald, stelt het nieuwe internationale PISA-onderzoek vast. Er is een merkbare kloof tussen hoog- en laag-presteerders. Bovendien noteert Vlaanderen de laagste score op leesplezier: de helft van de Vlaamse vijftienjarigen vindt lezen tijdverlies.

Jongeren lezen geen boeken meer. Wat nu?

Wim Roos, docent Nederlands in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs – 19/08/09, 00:00

Volwassenen lezen steeds minder en hun kinderen lezen helemaal niet meer. Dat hoor je vaak genoeg om je heen zeggen. Is dat ook zo? Dat kinderen bijna niet meer lezen, merk ik in de praktijk. Als docent Nederlands kost het mij, vergeleken met zo'n vijftien, twintig jaar geleden, veel en veel meer moeite om mijn leerlingen aan het lezen te krijgen.

Meer over

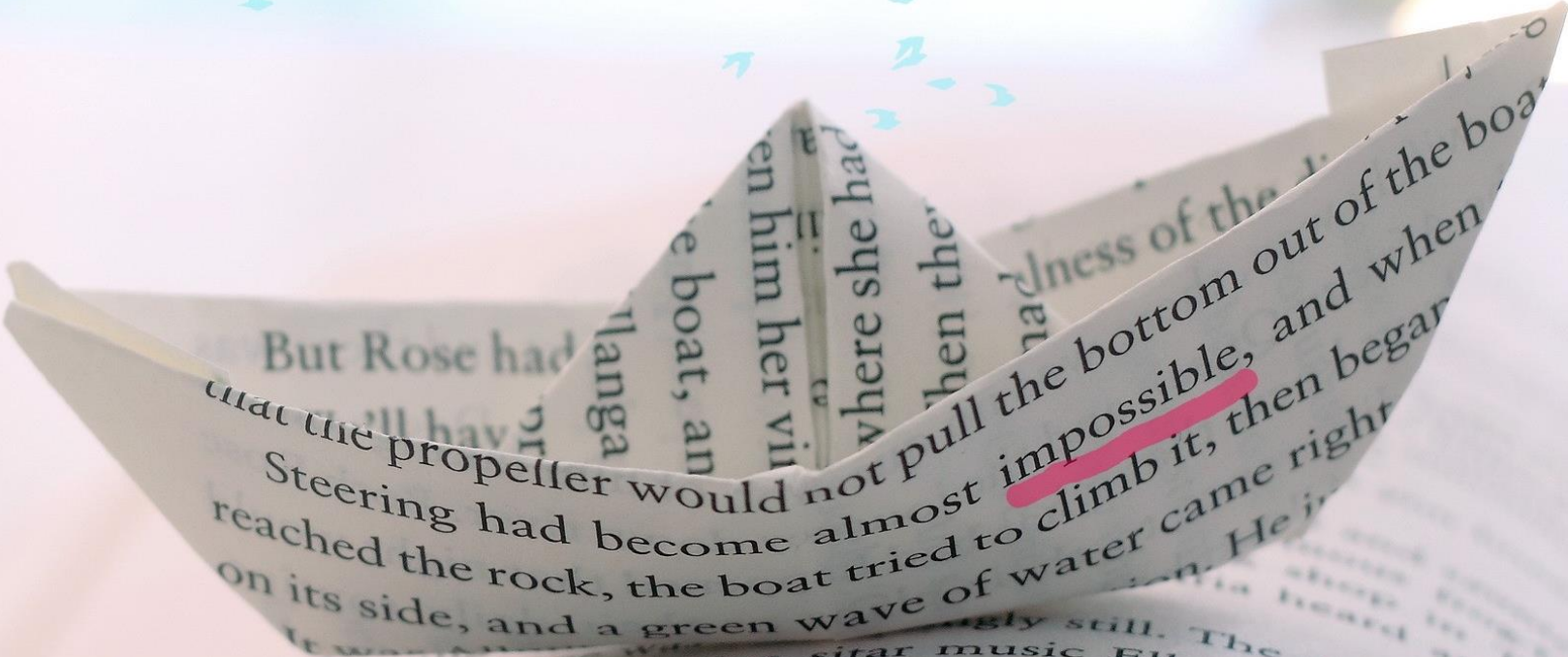
Onderwijs

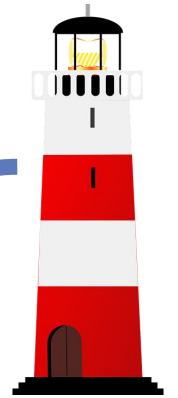
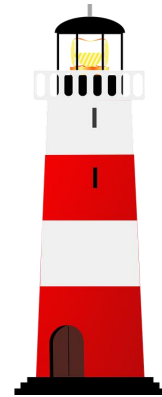
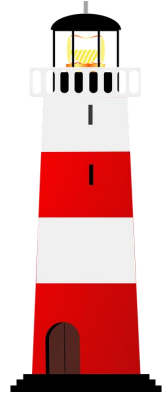
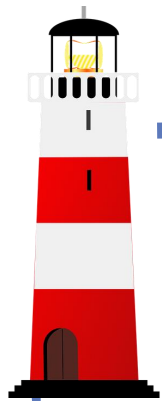
Waarom lees jij (niet)?

Waarom lezen je leerlingen (niet)?

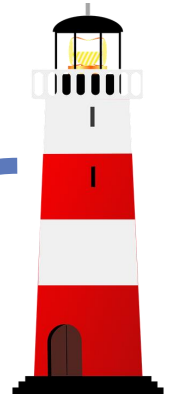
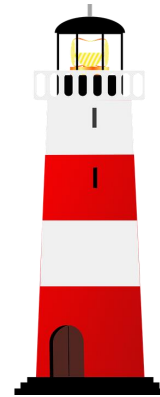
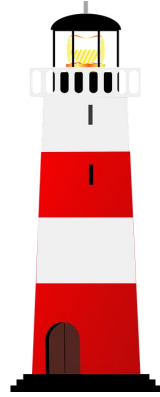
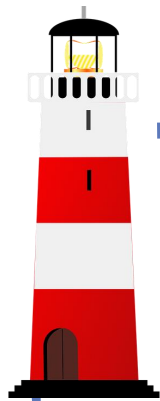

But Rose had ...
... him her vi ...
... where she had ...
... when the ...
... madness of the ...
... that the propeller would not pull the bottom out of the boat ...
... Steering had become almost impossible, and when ...
... reached the rock, the boat tried to climb it, then began ...
... on its side, and a green wave of water came right ...
... The house was ...
... heard was the Indian sitar music Ella always listened to ...
... before work—she often left it on all day, maintaining that ...
... it was soothing for their cat, Polo, and the plants. ...
... "Do you want a part of the paper?" Xavier broke the ...
... silence. ...
... He held up the front page. Splayed across the top the ...
... the headline ...
... before ...

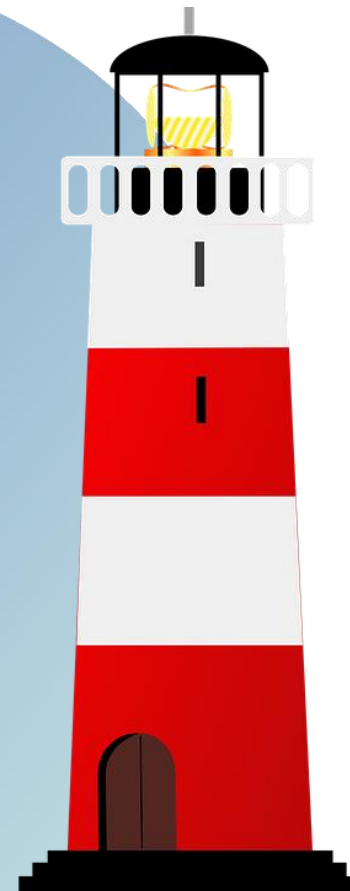
Kleine kinderen
Grote
kansen

Kleine kinderen
Grote
kansen

TUSSENSTOP 1: Leesmotivatie

Leesmotivatie

GECONTROLEERDE
leesmotivatie

AUTONOME
leesmotivatie

Leesmotivatie bevorderen

(Zelfdeterminatietheorie volgens Deci & Ryan, 2000)

Leesmotivatie bevorderen

Autonomie

- Keuze/inspraak bieden
- Relevantie duiden
- Leesvoorkeuren identificeren + verbreden
- Vrij(begeleid) lezen

VerBondenheid

- Veilige leesomgeving
- Voorlezen
- Boekgesprekken
- Samenwerken

Competentie

- Strategieën aanleren
- Succeservaringen creëren
- Constructieve feedback

BIED TIJD EN RUIMTE OM TE LEZEN

THE PERFECT TOILET DOES EXIST

DURF LEZEN OP GEKKE PLEKKEN

LEES MEE, STA MODEL EN DEEL JE LEESPLEZIER

CREËER EEN RIJKE EN AANTREKKELIJKE LEESOMGEVING

MAAK HET AANBOD BEREIKBAAR

SPEEDDATE MET BOEKEN

A masterpiece
you probably
haven't read
yet. Rich,
intense, beautiful!

Over een kleine mol die
wil weten wie er op zijn
kop gepoept heeft

LEES VOOR...

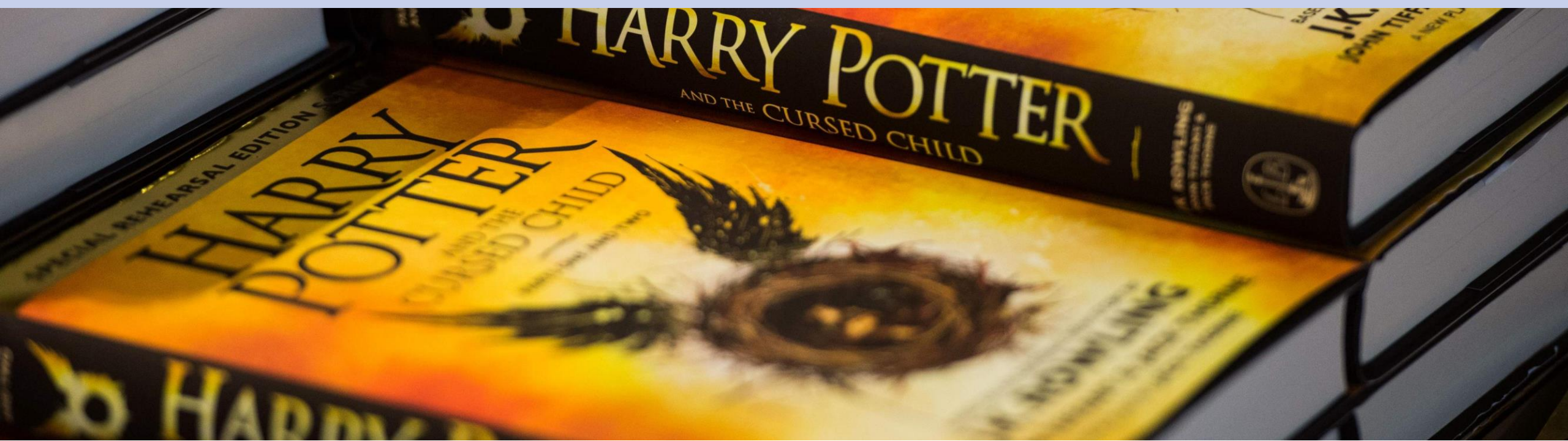
Werner Holzwarth / Wolf Erlbruch

Uitgeverij C. De Vries-Brouwers bv/ba.
Antwerpen Rotterdam

... EN BLIJF VOORLEZEN

LAAT LEERLINGEN VOORLEZEN AAN LEERLINGEN..

... AAN ANDEREN...

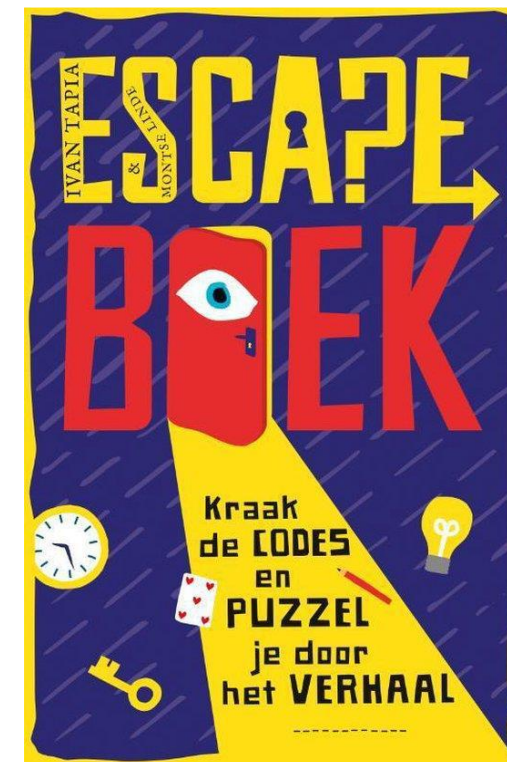
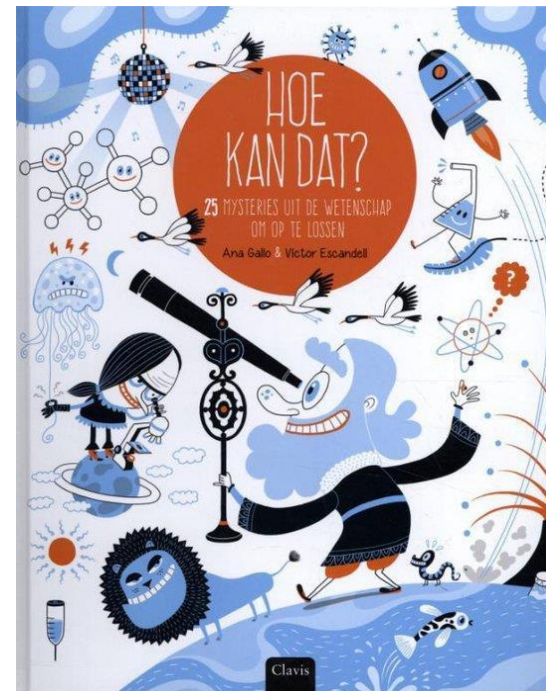
... EN ANDEREN

**Gezocht: kinderen die willen voorlezen
aan asielkatten**

25 april 2019 13:57 • Aangepast 25 april 2019 14:26

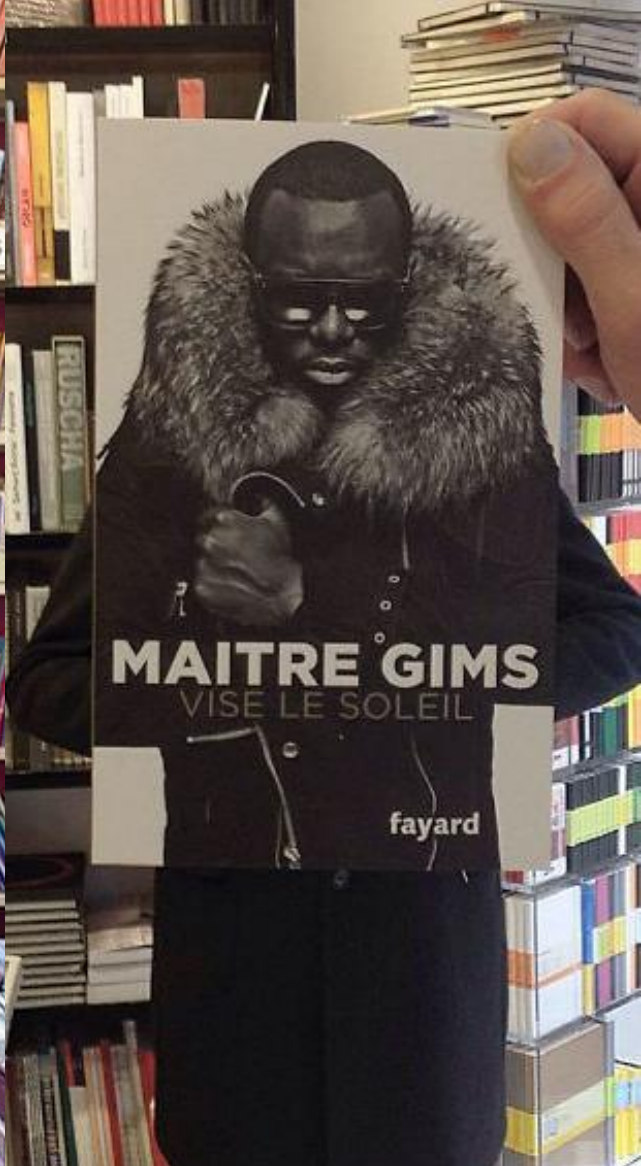

DURF VERBAZEN

BRENG EEN BEZOEK AAN DE BIB

★ LEESBINGO ★

Las jij deze zomer al...

 Ondersteboven?	Onder de keukentafel?	 In je pyjama in de tuin?	In een tent met een zaklamp?	 In een zwembad?
Samen met een vakantie vriend/-vriendin?	 Terwijl je ouders naar televisie keken?	Onder een strandhanddoek?	 In de gietende regen?	Op de badkamervloer?
 Fluisterend, terwijl je aan een dier voorlas?	In of onder een mooie boom?	 Bij een toeristische trekpleister?	In het bed van iemand anders?	 In de auto, trein of op het vliegtuig?
In de zon terwijl je iets gek aanhad?	 Met een ijsje in je hand?	Naast een parasol?	 Voor het slapengaan bij een nachtlampje?	Terwijl er iemand anders op een tablet speelde?

Illustraties: ©emma thyssen • Van Halewyck ongewone leesbingo

DOBBELSTEENLEZEN MET INTONATIE

 LEES BLIJ	 LEES BOOS
 LEES ZIELIG	 LEES GRAPPIG
 LEES ENG	 KIES ZELF

Wijzerwonder
Bibelschool.nl
Het ultieme taalspel voor kinderen

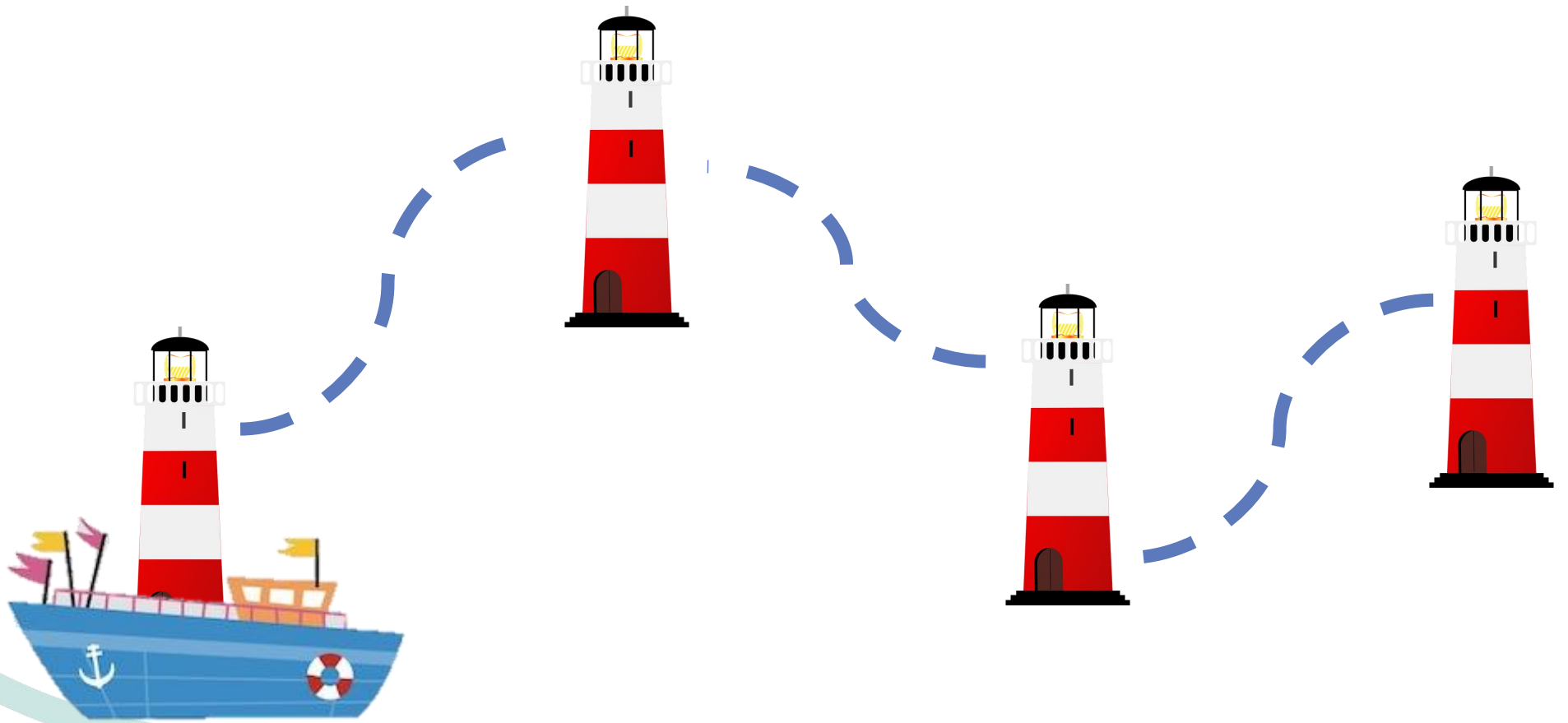

Leerlingen en ouders schrijven samen 'het langste verhaal'

27 april 2023 • 2 minuten lezen

SPEEL EENS EEN SPEL

TUSSENSTOP 2: Strategie-instructie

Leesstrategieën

Belang van een gevarieerd strategierepertoire

Wat? Hoe? Wanneer? Waarom?

(Alexander 2018; Rogiers et al., 2018, 2019a, 2019b, 2019c)

GEÏNTEGREERDE STRATEGIEGEBRUIKER

- Gevarieerd strategierepertoire
- Testscore ↗

BEPERKTE STRATEGIEGEBRUIKER

- Beperkt strategierepertoire
- Testscore ↘

INFORMATIEORGANISATOR

- Noteerstrategieën ↗
- Mentale leerstrategieën ↘
- Testscore ↘

MENTALE STRATEGIEGEBRUIKER

- Noteerstrategieën ↘
- Mentale leerstrategieën ↗
- Testscore ↗

Leesbegrip bevorderen

OVUR-STRATEGIEKAART

WERK STAPSGEWIJS

VOORUITBLIKKEN
Dit doe ik voor / tijdens / na het lezen

PROBLEMEN met MOEILIJKE WOORDEN
Dit doe ik voor / tijdens / na het lezen

Stap 1: Stop met lezen.
Vertel kort waarover de tekst gaat.

PROBLEMEN met ZINNEN of DELEN van een TEKST
Dit doe ik voor / tijdens / na het lezen

Stap 1: Stop met lezen.

Wat weet je hier al over?
Leesatleet - UGent

Stap 3: Probleem niet opgelost?
Vraag hulp aan elkaar of de leraar.
Leesatleet - UGent

Stap 3: Lees een stukje verder om je probleem op te lossen.
Leesatleet - UGent

SLEUTELWOORDEN
Dit doe ik voor / tijdens / na het lezen

Stap 1: Stop met lezen na elke alinea.
Vertel in 1 zin waarover de alinea gaat.

Stap 2: Duid het belangrijkste woord(en)/ woordgroep in de alinea aan én leg uit waarom dit het belangrijkste is:

- Herhaling
- Eerste en/of laatste zin van de alinea
- Titel of tussentitel
- Lay-out
- ...

Leesatleet - UGent

Vragen Stellen
Dit doe ik voor / tijdens / na het lezen

Stap 1: Stop met lezen na elke alinea.

Stap 2: Kruip in de huid van de leraar. Gebruik het happertje én stel een vraag.

ZOEK EN VIND	LEID AF	BEOORDEEL
- Wie?	- Wat is het verband tussen ... en ...?	- Ben je het eens met de auteur? Waarom wel/niet?
- Wat?	- Wat zijn de voordelen/ nadelen van...?	- Spreekt de tekst je aan? Waarom wel/niet?
- Waar?	- Wat zijn de oorzaken / gevolgen van...?	- Hoe denk jij over...?
- Wanneer?	- Hoe komt het dat...?	- Wat denk jij dat er zou gebeuren als...?
- Waarom?	- ...	- ...
- Hoe?	- ...	- ...

Leesatleet - UGent

TERUGBLIKKEN
Dit doe ik voor / tijdens / na het lezen

Stap 1: Vertel kort waarover de tekst ging.

Stap 2: Welke tactieken heb je gebruikt?

- ✓ Titel, tussentitel en afbeelding bekijken
- ✓ Af en toe stoppen met lezen
- ✓ Betekenis van moeilijke woorden opzoeken
- ✓ Deel van een tekst opnieuw lezen
- ✓ De hoofdgedachte achterhalen
- ✓ Vragen stellen bij de tekst

Stap 3: Wat vond je van de tekst?
Interessant, moeilijk, lang, leuk, ...

Leesatleet - UGent

Voorbereiden

- Wat weet ik al over het onderwerp?
- Wat wil ik er nog over te weten komen?

2) Studerend lezen
Ik gebruik verschillende leerstrategieën:

- Ik herhaal de leerstof
- Ik stel vragen bij de tekst
- Ik formuleer de tekst in mijn eigen woorden
- Ik onderscheid hoofd- en bijzaken bij het markeren
- Ik schematiseer en/of vat de tekst samen

Tussendoor:

- Controleer ik of ik goed bezig ben. Ik verander van strategie indien nodig
- Controleer ik hoeveel ik al heb gedaan en hoeveel ik nog moet doen
- Blijf ik aandachtig en geconcentreerd

- Wat doe ik de volgende keer anders?

De ogen van Lynch waren zo pijnlijk en gezwollen dat ze een oogarts bezocht. Deze onderzocht haar en ontdekte het probleem. Hij zag dat er zich allemaal zwarte bolletjes onder haar ooglid hadden gevormd. Die bolletjes bestonden uit samengekoekte mascara. Ze beschadigden haar oogbol en moesten daarom verwijderd worden. Het was de allereerste keer dat de oogarts zoiets zag.

Gelukkig was Lynch op tijd naar de oogarts vertrokken. De dokter kon nog op tijd

ONDERSTEUN WAAR NODIG

alle bolletjes verwijderd waren. Als Lynch langer had gewacht, had ze blind kunnen worden.

Vooruitblikken

WAT GING
GOED?

VERGEET NIET TE REFLECTEREN

Time-out

WAT KAN BETER?

Hoe goed ben jij in het begrijpen van teksten?

Beginner

Ik begrijp het nog niet helemaal. Ik heb hulp nodig.

Doorgroeier

Ik begrijp het bijna. Soms heb ik nog hulp nodig

Gevorderde

Ik begrijp het. Maar soms maak ik nog een fout.

Expert

Ik begrijp het perfect. Ik zou het kunnen uitleggen aan anderen.

Hopelijk was jij niet diegene die van de kauwgomtekst een kleurboek maakte?

KAUWGOM

Naam: Anonijmpje
Klas: 1A
Klasnummer: 3

GESCHIEDENIS

Kauwgom lijkt iets van na de Tweede Wereldoorlog, geïmporteerd door de Amerikaanse bevrijders. Niks is minder waar, kauwen is van alle tijden en plaatsen. Reeds eeuwenlang wordt gekauwd op stukjes boomschors of het hars dat wordt afgetapt van de gomboom. Bovendien kauwen Eskimo's op stukjes walvishuid. Allemaal vormen van kauwen, meestal om het plezier van het kauwen zelf. Want veel smaak zit er niet aan al die producten.

Wist je dat?

Onlangs werd in Zweden het oudste kauwompje ooit gevonden, een stukje kauwgom van ruim 9000 jaar oud. Het was een stukje boomschors en daarin stond de gebitsafdruk van een jongen uit de steentijd.

PRODUCTIE VAN KAUWGOM

De eerste commerciële kauwgom komt uit Amerika en werd geproduceerd rond 1870 op basis van de gomboom. Wereldwijd bestaan er twintig verschillende gombomen, maar de meest bekende is de sapodillaboom. De eerste kauwgom die daarvan werd gemaakt, was op zich een goed product, maar het had één groot nadeel: om sapodillabomen te kweken is veel

DON'T!

Hopelijk was jij niet diegene die van de kauwgomtekst een de volgende "samenvatting" maakte?

Kauwgom. Mensen denken dat het afkomstig is van na de Tweede 2de Wereldoorlog, geïmporteerd door de ~~Afri~~ Amerikaanse bevrijders. Maar ook vroeger kauwden mensen op stukjes boomschors of hars van de gomboom. Eskimo's kauwden op stukjes walvishuid. Wist je dat? Te vonden het oudste kauwompje ooit van ruim 9000 jaar oud. Het was een stukje boomschors uit de steentijd. De eerste kauwgom komt uit ~~Afrika~~ Amerika, geproduceerd omstreeks 1870 op basis van (o.b.v.) de gomboom. Er bestaan ~~twint~~ 20 verschillende gombomen. De bekendste gomboom is de sapodillaboom. Om die bekendste gombomen, namelijk de sapodillabomen, te kweken is veel geduld nodig... Het duurt namelijk twintig jaar vooraleer zo een exemplaar volwassen is en bovendien kan je er maar om de 4 jaar rubber van tappen. Dus daarom ruilden de kauwgomfabrieken het in voor synthetische rubbers en die zijn afkomstig uit ~~uit~~ aardolie. ~~Fabrik~~ Fabrikanten vinden synthetische rubber gemakkelijker als ingrediënt, want: het kan gewoon met een tankwagen worden aangevoerd. Enkel nog verzachters + smaakstoffen + kleurstoffen aan toevoegen en het is klaar! Het land Turkije heeft de meeste kauwgomfabrieken ter wereld.

DON'T!

TOON HOE HET (NIET) MOET

het kan gewoon met een tankwagen worden aangevoerd. Er moeten enkel nog verzachters en smaak- en kleurstoffen aan worden toegevoegd. Met meer dan zestig fabrieken, telt Turkije het grootste aantal kauwgomfabrieken ter wereld.

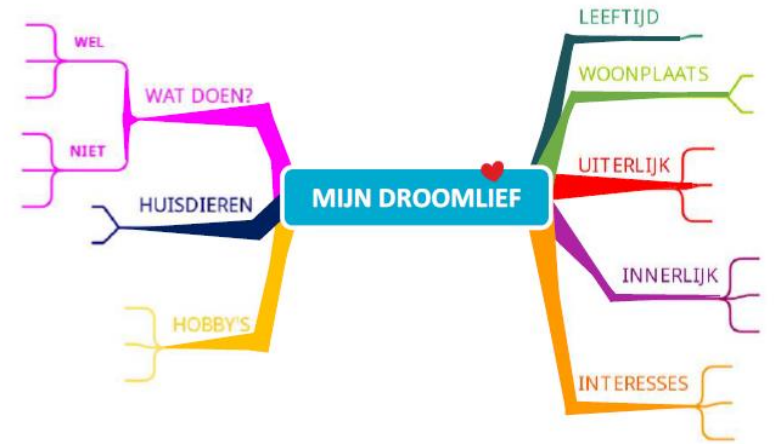
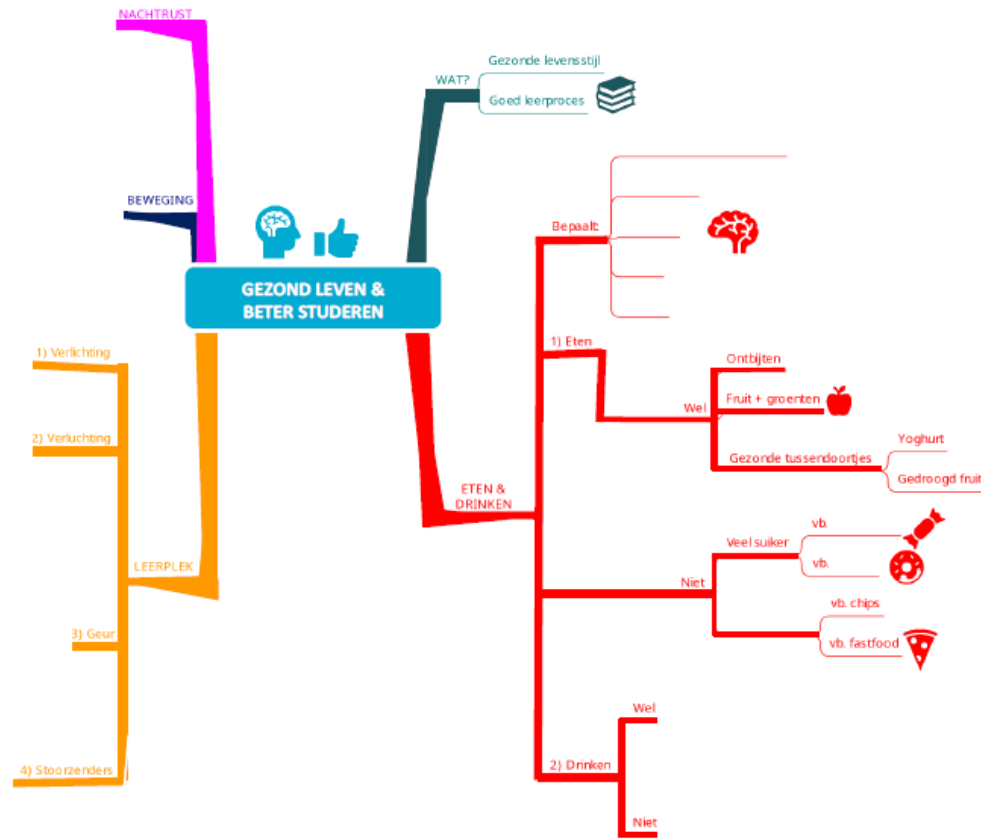
PRODUCTIE VAN KAUWGOM

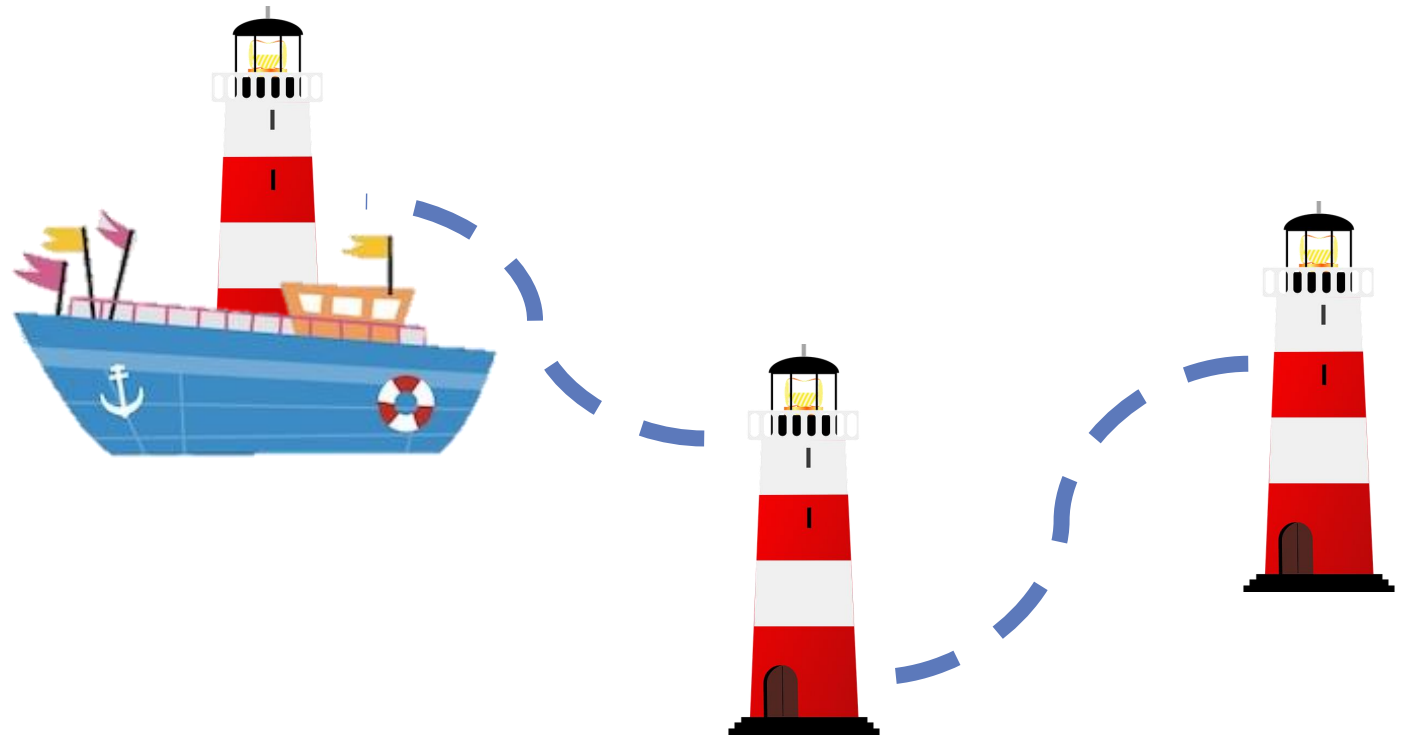
De eerste commerciële kauwgom komt uit Amerika en werd geproduceerd rond 1870 op basis van de gomboom. Wereldwijd bestaan er twintig verschillende gombomen, maar de meest bekende is de sapodillaboom. De eerste kauwgom die daarvan werd gemaakt, was op zich een goed product, maar het had één groot nadeel: om sapodillabomen te kweken is veel geduld nodig. Het duurt namelijk twintig jaar vooraleer een exemplaar volwassen is en er kan maar om de vier jaar rubber van worden getapt.

Kauwgom verbetert ook de concentratie en het geheugen. Als je kauwgom kauwt, dan stroomt er extra bloed richting naar je hoofd om je kaakspieren te ondersteunen bij de inspanning. Dit extra bloed vloeit ook deels naar de hersenen en dat doet ze (de hersenen) beter functioneren. Het is schadelijk voor het milieu. Het veroorzaakt een harde en kleverige troep op de grond. Wereldwijd verbruiken we jaarlijks veel kauwgom: ruim 100000 ton kauwgom. Het kan enkel met speciale stoommachines worden verwijderd. In sommige landen worden boetes gegeven wanneer men kauwgom op straat gooit. Bijvoorbeeld in Singapore Singapore is het door de wet verboden. Limde!!!

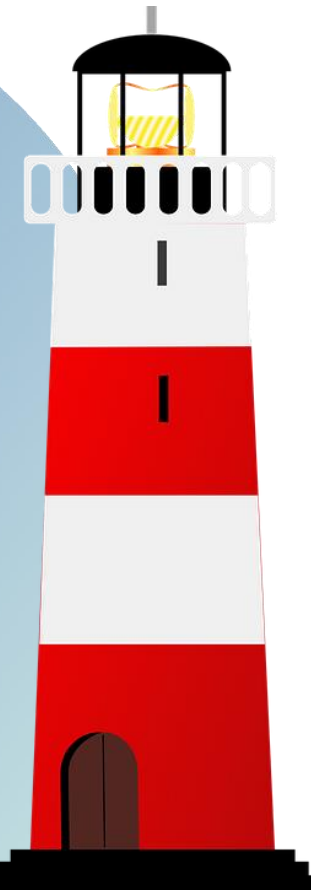
MINDMAP EROP LOS

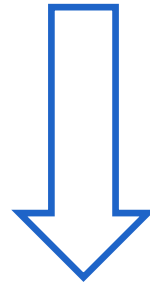

TUSSENSTOP 3: Samenwerkend leren

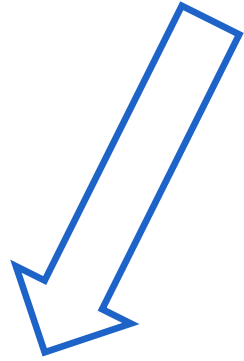
Waarom?

Leren om teksten te begrijpen gaat
niet automatisch

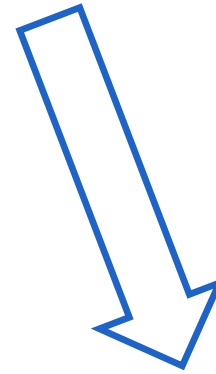

Ondersteuning nodig van de leraar

Interactie tussen leerlingen

Actief aan de slag gaan met informatie in de tekst

Elkaar **ondersteunen** om tot tekstbegrip te komen

Interactie tussen leraar en leerling

VOOR

Tekstthema introduceren

Voorkennis activeren

Enthousiasmeren

Leesdoel bespreken

...

TIJDENS

In gesprek gaan over de tekst

Onduidelijke passages verhelderen

Vragen stellen of laten opstellen

...

NA

Laten nadenken over betekenis van de tekst

Vragen stellen of laten opstellen

Terugkoppelen naar leesdoel

...

BOEKGESPREKKEN

PER
STRATEGIE

Voorspeller

Verduidelijker

Samenvatter

Vragen steller

Terugblikker

PER TAAK

Voorlezer

Strategiebewaker

LEZEN MET ROLLEN

COACH

- ✓ Lees in stilte mee
- ✓ Lees de tactiekaart en bepaal jullie tactiek
- ✓ Pas de tactiek toe, samen met de speler

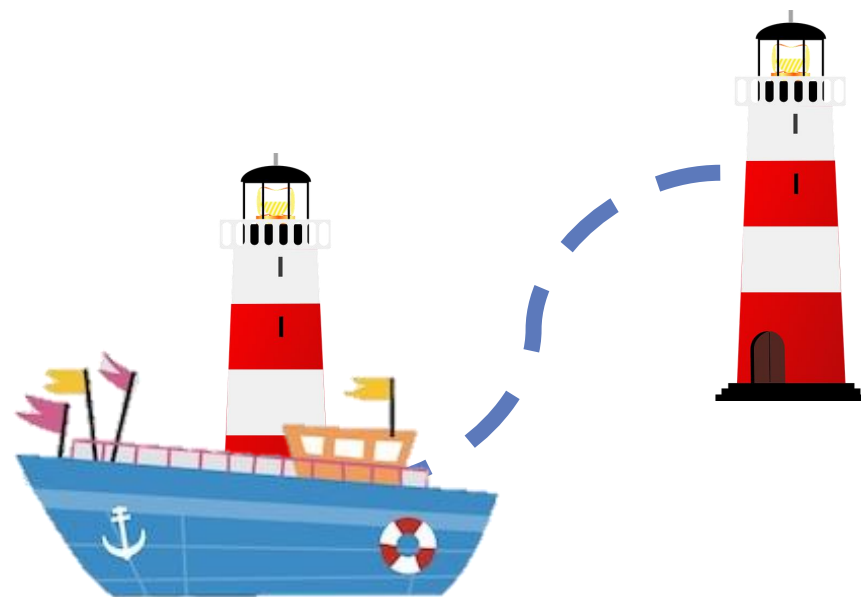
SPELER

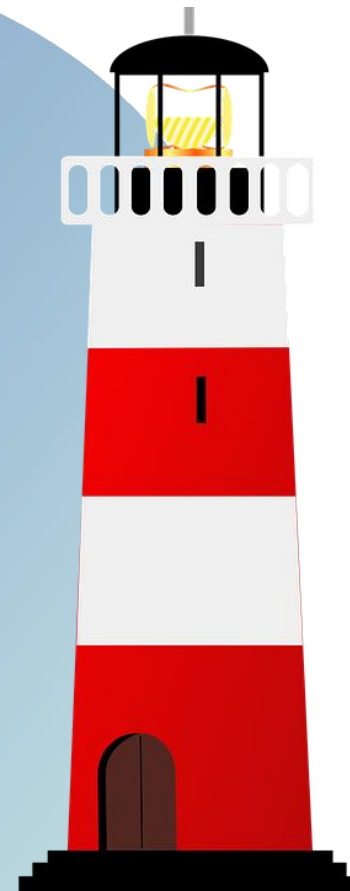
- ✓ Lees de tekst hardop voor
- ✓ Pas de tactiek toe samen met de coach

LEZEN MET ROLLEN

TUSSENSTOP 4: Differentiatie

Wat **KAN** de leerling (vaardigheden, kennis, attitudes)?

Wat **WIL** de leerling (bv. interesses, voorkeuren)?

Wat heeft de leerling **NODIG**?

- Bv. Afwisseling in groepssamenstelling
- Bv. diverse intro's
- Bv. Geen werkboek
- Bv. resultaten begrijpende leestest

Suggesties

Ingebouwd in pakket

Hernemen van suggestie uit
vorige les

2.5.1. DIFFERENTIATIEMOGELIJKHEDEN

Tijdens het begeleiden oefenen kunnen verschillende differentiatievormen worden ingezet. Op deze manier kan er ingespeeld worden op de individuele noden van alle leerlingen.

1. Wat **KAN** de leerling (vaardigheden, kennis, attitudes)?

Om in te spelen op deze eerste vraag, kan gebruik gemaakt worden van **differentiatie in instructie**:

- **Verlengde instructie** (voor leerlingen die moeilijkheden ervaren)
  - Het filmpje herbekijken
  - De tactiek mondeling opnieuw toelichten
  - Specifieke feedback geven: welk element van de tactiek wordt vergeten/foutief geïnterpreteerd?
  - De leerling die het meeste moeilijkheden ervaart, kan starten met de rol (speler – coach) waar hij/zij zich het meest comfortabel bij voelt
- **Versnelde instructie** (voor leerlingen die de tactiek snel onder de knie hebben)
  - Deze leerlingen kunnen de tactiek proberen toepassen zonder de tactiekaart in te zetten
  - Een duo dat beiden de tactiek goed onder de knie heeft, kan al eens wisselen van rol (speler – coach)
  - Sterke lezers kunnen worden uitgedaagd door bijkomende vragen:
    - Waarom is het belangrijk om de afbeeldingen te bekijken?
    - Zijn er nog andere (dan wat er op de tactiekaart staat) vooruitblik tactieken mogelijk?

2. Wat **WIJL** de leerling (bv. interesses, voorkeuren)?

✓ Via **differentiatie in interesses** kan ingespeeld worden op deze tweede vraag. Door de leerlingen te laten kiezen uit verschillende teksten, wordt binnen deze les reeds gedifferentieerd op basis van interesse.

3. Wat heeft de leerling **NODIG**?

✓ Sommige leerlingen hebben eerder nood aan **auditiële prikkels**, anderen hebben eerder nood aan **visuele prikkels**. De tactiek **filmpjes** zijn daarom zowel auditief als visueel ondersteund. Op deze manier proberen we zoveel mogelijk leerlingen aan te spreken.

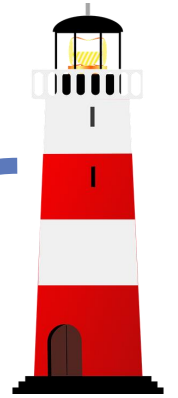
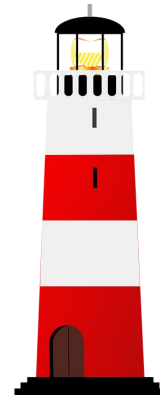
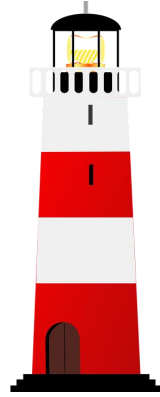
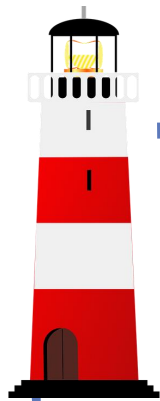

LES 4		JOUW ANTWOORD
Wat betekent de tactiek 'terugblikken'?		
Wat zijn de verschillen en gelijkenissen tussen terugblikken en vooruitkijken?		
Waarom leren we de tactiek 'vooruitblikken'?		

ETAPPEKAARTJES

Wat zouden nog goede tactieken zijn die je zou kunnen inzetten om een tekst beter te begrijpen?		
---	--	--

Kleine kinderen
Grote
kansen

Uitnodiging

31 mei 2023

9-10u

online

ZoLeerRijk ✕

Taal en leren stimuleren?
Ontdek ons aanbod aan onderzoeksgebaseerd
leermateriaal voor lager en secundair onderwijs

Informereren vanuit onderwijsonderzoek

ZoLeerRijk is een leerplatform gevoed vanuit wetenschappelijk onderzoek van de onderzoeksgroep 'Taal, leren, innoveren'.

Aanreiken van leermateriaal

ZoLeerRijk biedt onderzoeksgebaseerd leer- en evaluatiemateriaal en informatie over didactische werkvormen.

Ondersteunen van de onderwijspraktijk

ZoLeerRijk ondersteunt leraren bij het verwerven van inzicht in effectieve instructieprincipes rond taal en leren.

Verken samen met ons de gloednieuwe website.
Registreer via <https://forms.gle/UdPzEKK6HL6c76Rp7>

Vragen?

En ze lezen nog lang en gelukkig

Kleine kinderen
Grote
Kansen